

Ημέρα γιορτής η σημερινή κι όμως, εμείς, με σκυμμένο το κεφάλι από τα αλλεπάλληλα χτυπήματα της κρίσης που διανύουμε, συνειδητοποιούμε μέρα τη μέρα ότι ο δρόμος που για χρόνια τραβήξαμε ήταν γεμάτος λάθη.

Λάθος οι επίπλαστες ανάγκες που δημιουργήσαμε, λάθος που ως πολίτες δώσαμε το δικαίωμα σε ανθρώπους, που για χρόνια διαχειρίζονται την εξουσία, αντί να απολογούνται, να μας προκαλούν αναίσχυντα λέγοντας: «μαζί τα φάγαμε!».

Με θλίβει όμως να σκέφτομαι ότι αν εκπέσαμε οικονομικά, είναι γιατί πρώτα και κύρια εκπέσαμε ηθικά. Γιατί, ακόμα κι αν συνυπολογίσουμε το ότι σε μια κρίση δεν έχουμε όλοι τι ίδιο μερτικό ευθύνης, η βάση του προβλήματος είναι η ίδια: Η Ηθική έκπτωση!

Μέσα σ' αυτή την ζοφερή ατμόσφαιρα ερχόμαστε να τιμήσουμε και φέτος τους τρεις άγιους Ιεράρχες μας: Το Βασίλειο το Μέγα, το Γρηγόριο το Θεολόγο και τον Ιωάννη το Χρυσόστομο. Στη Ζωή, το Λόγο και το Έργο τους αναζητούμε τη δύναμη, για να ξανασηκώσουμε το κεφάλι.

Είμαστε, η αλήθεια, μια χώρα μικρή, ποτέ δεν είχαμε υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, το εντός της κεφαλής όμως εισόδημα των Ελλήνων πλεόναζε τόσο, που δάνειζε τον πλούτο του και σ' άλλους λαούς και όπως τονίζει ο ποιητής μας Οδ. Ελύτης «στο μάκρος είκοσι πέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας, ούτε ένας αιώνας, που να μην γράφτηκε ποίηση στην ελληνική γλώσσα, που να μην υπήρχε πολιτισμός».

Δυο μάλιστα απ' αυτούς χαρακτηρίστηκαν και ως «χρυσοί» αιώνες. Πρώτος ο «χρυσός αιώνας του Περικλή». Έλαμψαν τότε «οι γοναίοι όλης της ανθρωπότητας» όπως ονομάζει ο Μακρυγιάννης το Σωκράτη, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Κι όταν ο Μ. Αλέξανδρος, με όχημα την ελληνική γλώσσα, μεταλαμπάδευσε το πνεύμα τους σ' όλον τον τότε γνωστό κόσμο, η Οικουμένη έγινε ελληνική, καθώς, όπως είχε πει ο Ισοκράτης «Έλληνες ονομάζονται αυτοί που μετέχουν, που μορφώνονται με την ελληνική σοφία παρά αυτοί που έχουν καταγωγή ελληνική».

Αποκορύφωμα της δόξης του Ελληνισμού αποτελεί η έλευση του Υιού και Λόγου του Θεού. Ο Απόστολος Παύλος γνωρίζει στους Έλληνες τον άγνωστο Θεό. Η τελειότατη πίστη εκφράζεται πλέον με το τέλειο όργανο, που λέγεται ελληνική γλώσσα και ο Ελληνισμός σώζεται και αναγεννιέται.

Μετά από τρεις αιώνες μάλιστα δημιουργεί και τον δεύτερο χρυσό αιώνα του. Τον χρυσό αιώνα των Πατέρων της Εκκλησίας. Ήταν ακριβώς η εποχή που ο Χριστιανισμός διασώθηκε μεν από τους διωγμούς, με το διάταγμα των Μεδιολάνων, η Εκκλησία όμως έπρεπε να παλέψει με τις αιρέσεις σαν τον Αρειανισμό ή τους Πνευματομάχους, για κατοχυρώσει το Ορθόδοξο δόγμα της. Τότε έλαμψαν αυτοί που σήμερα τιμάμε, αυτοί που φώτισαν και πότισαν την Οικουμένη, οι Τρεις Ιεράρχες, ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος.

Χαρακτηρίζονταν για τη θεολογική αλλά και την ευρύτερη επιστημονική τους συγκρότηση, την κοινωνική τους παρουσία, την κριτική στάση απέναντι σε κάθε μορφής εξουσία.

Αν κοιτάξει, όμως, κάποιος το έργο τους, εύκολα θα δει ότι οι Άγιοι δεν ισοπεδώνουν τίποτα. Προσλαμβάνουν από τον Ελληνισμό τη αναζήτηση της αλήθειας στην κοινωνία, στο δίκαιο, στην τέχνη, σ' όλες τις μορφές της ζωής, αφομοιώνουν δημιουργικά το κάθε τι, αλλά παρουσιάζουν μέσα από αυτά το περιεχόμενο της Θείας Αποκάλυψης.

«Πρέπει να ακολουθούμε το παράδειγμα των μελισσών», λέει προς τους νέους ο Μέγας Βασίλειος, «θα πάρουμε από τα αρχαία κείμενα ό, τι συγγενεύει με την αλήθεια και μας χρειάζεται και τα υπόλοιπα θα τα αφήσουμε πίσω μας».

Για το Βασίλειο έλεγαν πως, όντας ακόμη σπουδαστής, γνώριζε περισσότερα από τους καθηγητές του, ενώ ο Γρηγόριος δίδαξε ως καθηγητής στην περίφημη τότε Φιλοσοφική Σχολή των Αθηνών. Αλλά και τον Χρυσόστομο ο δάσκαλός του Λιβάνιος τον προόριζε για διάδοχό του στη Ρητορική Σχολή.

Υποδειγματικά μένουν επίσης στο χρόνο το θάρρος και η πίστη του Βασιλείου μπροστά στις απειλές του Μόδεστου ή η παραίτηση του Γρηγορίου από τον πατριαρχικό θρόνο της Κων/πολης, για χάρη της ειρήνης στους κόλπους της Εκκλησίας.

Και η κοινωνική τους δράση όμως, υπήρξε τεράστια!

Να θυμηθούμε τη Βασιλειάδα, που με δικά του χρήματα ίδρυσε ο Βασίλειος, για την ανακούφιση όσων είχαν ανάγκη. Να θυμηθούμε το Χρυσόστομο, που, ως Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινούπολης, οργάνωσε συσσίτια για 7.000 φτωχούς καθημερινά ή για τα νοσοκομεία που έχτισε. Η επιμονή του μάλιστα να κτίσει το λεπροκομείο, στην πλούσια συνοικία που κατοικούσαν οι γαιοκτήμονες, αποτέλεσε και την αφορμή για την οριστική δίωξή του, που θα τον οδηγούσε στην εξορία και στο βασανιστικό θάνατο.

Ήταν όμως και δάσκαλοι και τους ενδιέφερε η αγωγή των νέων: «Οι μαθητές, λέει ο Αγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, προ πάντων αγαπούν και μιμούνται το καλό, όταν έχουν τέτοια παραδείγματα από τους δασκάλους τους. Ο καλός δάσκαλος είναι απαλλαγμένος από φθόνο και έπαρση. Θέλει οι αρετές να γίνουν κοινό κτήμα των μαθητών του, θέλει μόνο να τους εξισώσει σε όλα με τον εαυτό του. Γιατί αυτό κυρίως είναι το γνώρισμα του πραγματικού δασκάλου, το να συμπάσχει στις συμφορές των μαθητών του, το να θρηνεί και να πενθεί για τα τραύματα αυτών που έχει στην ευθύνη του. Και ο Αγ. Γρηγόριος λέει: «Στο φόβο ανάμειξε την ηπιότητα. Μετρίασε την απειλή με την ελπίδα. Γνωρίζω πως η καλοσύνη επιτυγχάνει πολλά και παρακινεί στην ανάλογη ανταπόδοση».

Συμβούλευαν όμως και τους γονείς: Άσκησε την ψυχή του παιδιού πρώτα και κατόπιν θα έλθουν όλα τα άλλα. Όταν η ψυχή του παιδιού δεν είναι ενάρετη, καθόλου δε το ωφελούν τα χρήματα και όταν είναι ενάρετη, καθόλου δε το βλάπτει η φτώχεια. Θέλεις να το αφήσεις πλούσιο; Μάθε το να είναι καλός άνθρωπος. Γιατί πλούσιος δεν είναι αυτός που έχει ανάγκη από πολλά χρήματα, αλλά εκείνος που δεν έχει ανάγκη από τίποτε».

Όπως λέει ο Ομότιμος Καθηγητής του ΕΚΠΑ κ. Γ. Μπαμπινιώτης, «με την πρωτοβουλία των Μεγάλων Πατέρων της εκκλησίας, ο Ελληνισμός και ο Χριστιανισμός, που ξεκίνησαν πράγματι με σύγκρουση, κατόρθωσαν να περάσουν σε μια θαυμαστή, ιστορικά τεκμηριωμένη, συμπόρευση, η οποία στηρίχθηκε σε αναγνώριση τού συμπληρωματικού χαρακτήρα των δύο πολιτισμικών μεγεθών από τους ίδιους ανθρώπους, τους Έλληνες χριστιανούς...»

Μ' αυτόν τον Ελληνοχριστιανικό πολιτισμό πορευτήκαμε οι Έλληνες κατά τη διάρκεια των νεότερων Βυζαντινών χρόνων, αυτός μας κράτησε και στην Τουρκοκρατία.

Σήμερα λοιπόν που γιορτάζει η παιδεία μας, και καθώς τα πάντα είναι θέμα παιδείας, ας αναλογισθούμε τούτο: Θα βρισκόμασταν στο ίδιο σημείο, αν όλοι, νέοι και γονείς, δάσκαλοι και κληρικοί, άνθρωποι με εξουσία και πολίτες απλοί, όλοι, ζούσαμε με τις αρχές που οι τρεις άγιοι μας κληροδότησαν;

Κι αν, επιτέλους, παρασυρμένοι από την οικονομική κρίση που βιώνουμε, έχουμε την αξιοπρέπεια να κάνουμε την αυτοκριτική μας; Θέλουμε να ξαναγίνουμε ελεύθεροι άνθρωποι, ώστε να συνειδητοποιήσουμε τη μικρότητά μας, αλλά και να εδραιώσουμε την πεποίθηση ότι μπορούμε να γίνουμε μεγάλοι, ότι μπορούμε να επιζητήσουμε τη Θέωση;

Ας ρωτήσει ο καθένας το νου και την καρδιά του κι ας πορευτεί στο σήμερα!